

Předpisy Společenství v oblasti sociálního zabezpečení

Jaká máte práva, jestliže se pohybujete v rámci Evropské unie

Sociální zabezpečení a sociální začlenění

Zaměstnanost a sociální věci

Evropská komise

Předpisy Společenství v oblasti sociálního zabezpečení

*Jaká máte práva, jestliže se pohybujete
v rámci Evropské unie*

Zaměstnanost a sociální věci

Sociální zabezpečení a sociální začleňování

Evropská komise

Generální ředitelství pro zaměstnanost a sociální věci a rovne příležitosti
Oddělení E.3

Rukopis dokončen 1. října 2004

Obsah této publikace nemusí vždy vyjadřovat názor nebo stanovisko generálního ředitelství pro zaměstnanost a sociální věci Evropské komise.

Pokud máte zájem dostávat elektronický informační bulletin „ESmail“ od generálního ředitelství pro zaměstnanost a sociální věci Evropské komise, zašlete e-mail na adresu empl-esmail@cec.eu.int. Informační bulletin se vydává pravidelně v angličtině, francouzštině a němčině.

Europe Direct je služba, která vám pomůže odpovědět na otázky týkající se Evropské unie

**Bezplatná telefonní linka:
00 800 6 7 8 9 10 11**

Mnoho doplňujících informací o Evropské unii je k dispozici na internetu. Můžete se s nimi seznámit na evropském serveru (<http://europa.eu.int>).

Katalogové údaje jsou uvedeny na konci této publikace.

Lucemburk: Úřad pro úřední tisky Evropských společenství, 2005

ISBN 92-79-00000-4

© Evropská společenství, 2005
Kopírování je povoleno pouze se souhlasem autora.

Printed in Belgium

VYTIŠTĚNO NA NEBĚLENÉM PAPIŘE

Proč tento průvodce?

Cílem tohoto průvodce je poskytnout snadno srozumitelné informace o právech a povinnostech v oblasti sociálního zabezpečení v případě, že se setkáte se systémy sociálního zabezpečení dvou nebo více členských států Evropské unie.

Takový případ by mohl například nastat, jestliže vykonáváte profesní činnost v zahraničí, jestliže se usadíte v jiné zemi Evropské unie nebo pouze při dočasném pobytu v některém jiném členském státě.

Režimy sociálního zabezpečení se v jednotlivých zemích značně liší, a přestože se předpisy Společenství o sociálním zabezpečení neustále vyvíjejí, nemají za cíl jednotlivé režimy harmonizovat. Cílem těchto předpisů je pouze ochránit vás před ztrátou části nebo všech nároků v oblasti sociálního zabezpečení, jestliže se přemístíte z jednoho členského státu do druhého.

Je možné, že při přesídlení z jednoho členského státu do druhého dojde ke změně vaší situace v oblasti sociálního zabezpečení. Velice vám proto doporučujeme, abyste se předem seznámili s příslušnými kapitolami tohoto průvodce a popřípadě se obrátili na příslušnou instituci sociálního zabezpečení ve vaší zemi pro další informace.

Předem vás upozorňujeme, že tento průvodce nepopisuje systémy sociálního zabezpečení v členských státech. Jejich podrobný popis najdete v průvodci, který vydal Úřad pro úřední tisky Evropských společenství v roce 2002. Má název *Vos droits de sécurité sociale quand vous vous déplacez dans l'Union européenne – Guide pratique* („Vaše práva v oblasti sociálního zabezpečení v rámci Evropské unie – praktický průvodce“) a je možné jej získat na adrese uvedené na konci tohoto průvodce.

Obsah

1.	Proč potřebujeme předpisy Společenství o sociálním zabezpečení?	7
2.	Týkají se vás tyto předpisy?	9
3.	V kterých zemích se můžete dovolávat těchto předpisů?	10
4.	Jaké oblasti tyto předpisy pokrývají?	11
5.	Jaký je obsah předpisů Společenství o sociálním zabezpečení?	13
5.1	Ve které zemi jste pojištěni?	15
5.2	Jaká jsou vaše práva a povinnosti v zemi, kde jste pojištěni?	18
5.3	Co byste měli vědět v případě nemoci nebo mateřství	19
5.4	Pracovní úrazy a nemoci z povolání	24
5.5	Invalidita	25
5.6	Kdo vyplácí můj starobní důchod?	29
5.7	Dávky pozůstalým a pohřebné	33
5.8	Co dělat v případě nezaměstnanosti?	34
5.9	Jak je to s rodinnými dávkami?	37
6.	V kostce, jaká máte práva jako...	38
6.1	Přeshraniční pracovník	38
6.2	Sezónní pracovník	39
6.3	Pracovník vyslaný do zahraničí	39
6.4	Důchodce	40
6.5	Student	41
6.6	Turista	42
6.7	Osoba neaktivní	42
6.8	Státní příslušník třetí země	43

7.	Fungování předpisů Společenství v praxi	44
7.1	Předpisy Společenství mají přednost, neobávejte se tedy rozporů mezi vnitrostátními právními předpisy a nařízeními	44
7.2	Formuláře a formality	45
7.3	Cizí země, cizí jazyky: to nemusí být problém!	47
7.4	Instituce sociálního zabezpečení členských států: jeden z vašich kontaktních bodů při problémech	48
7.5	Máte plné právo dát svou věc k soudu	49
7.6	Evropský soudní dvůr: záruka práv evropských občanů	50
8.	Další dotazy?	52

---

1. Proč potřebujeme předpisy Společenství o sociálním zabezpečení?

Kdyby neexistovaly předpisy Společenství o sociálním zabezpečení, nebyly by miliony evropských občanů dostatečně chráněny.

Zaměstnanci, osoby samostatně výdělečně činné, úředníci, důchodci, studenti, turisté a jiné kategorie osob, které uplatňují své právo na svobodný pohyb a pobyt v rámci Evropské unie musí řešit různé otázky a problémy spojené se svým sociálním zabezpečením, jako například:

- Kdo zaplatí účet za nemocnici v případě úrazu nebo onemocnění během pobytu v zahraničí?
- Jak je to s nároky na důchod pro osobu, která byla několik let zaměstnána v jiné zemi?
- Která země musí platit podporu v nezaměstnanosti přeshraničním pracovníkům?
- Která země je povinna platit rodinné dávky, když mají děti trvalý pobyt v jiném členském státě?
- Kde se musí vyplácet dávky sociálního zabezpečení, v jakém jazyce je třeba podávat žádosti o dávky a jaké lhůty je třeba respektovat?

Není zcela samozřejmé, že nám vnitrostátní zákony o sociálním zabezpečení dají úplné nebo částečné odpovědi na tyto otázky. Může se stát, že mnozí pracovníci jsou pojištěni buď dvakrát, nebo vůbec ne, že ztratí svá nabytá práva na dávky sociálního zabezpečení a nemají možnost získat jiná práva. Z těchto důvodů jsou nutností evropské předpisy platné v celé Unii, které zajistí účinnou a úplnou ochranu.

Osoby, na něž se tyto předpisy vztahují, budou bez obav uplatňovat své právo na pohyb a pobyt v rámci Evropské unie jen pokud si budou jisty, že nebudou poškozeni ve svých právech na sociální zabezpečení.

Tyto předpisy už existují více než 30 let. Byly mnohokrát upravovány, zdokonalovány a rozšiřovány. V současné době jsou obsaženy v **nařízeních (EHS) č. 1408/71 a (EHS) 574/72** ⁽¹⁾.

Tato nařízení nabízejí praktická a uspokojivá řešení pro většinu problémů spojených s pohybem z jedné země do druhé, které vznikají v oblasti sociálního zabezpečení. Jak sami zjistíte, některé problémy ještě nebyly vyřešeny. Útvary Komise Evropských společenství se budou i nadále snažit zdokonalovat a zjednodušovat předpisy Společenství, aby byly přehlednější a aby se zaplnily existující mezery.

Předpisy Společenství v oblasti sociálního zabezpečení, stejně tak jako předpisy v oblasti sociálního zabezpečení na vnitrostátní úrovni mohou na první pohled vypadat jako něco obtížného, odborného a složitého. Nedejte se však odradit, neboť základní zásady jsou snadno pochopitelné i pro neodborníka.

Doufáme, že vám následující vysvětlení poskytnou obecný přehled, nicméně vám doporučujeme, abyste se před tím, než se na základě tohoto průvodce rozhodnete o své profesní a soukromé budoucnosti, obrátili v každém jednotlivém případě na příslušné úřady, pojišťovací instituce nebo různé dozorčí organizace a sdružení, jež se zabývají pracovníky, kteří využívají volného pohybu v rámci Evropské unie a Evropského hospodářského prostoru.

⁽¹⁾ Aktualizovaná verze nařízení se všemi novelizacemi až do roku 2004 je na adrese: http://europa.eu.int/eur-lex/fr/lif/reg/fr_register_05204020.html

---

2. Týkají se vás tyto předpisy?

V současné době se předpisy Společenství o sociálním zabezpečení netýkají ještě všech osob, které se pohybují nebo pobývají v Evropské unii nebo v Evropském hospodářském prostoru. Je proto důležité vědět, zda se na vás osobně tyto předpisy vztahují a jste-li pod jejich ochranou. Jen pak se jich totiž můžete dovolávat před vnitrostátními soudy a institucemi.

Ochrana předpisů Společenství se vztahuje na tyto osoby za předpokladu, že jsou státními příslušníky některého členského státu Evropské unie nebo Evropského hospodářského prostoru:

- osoby zaměstnané nebo samostatně výdělečně činné, které jsou nebo byly pojištěny v rámci právních předpisů jednoho z těchto států;
- úředníci ⁽²⁾;
- studenti ⁽³⁾;
- osoby pobírající důchod, které jsou občany těchto států, i když se staly důchodci již předtím, než se jejich země stala členem Evropské unie nebo Evropského hospodářského prostoru;
- rodinní příslušníci a pozůstalí výše zmíněných osob bez ohledu na jejich státní příslušnost. V zásadě je statut rodinného příslušníka definován v právních předpisech státu trvalého pobytu;
- státní příslušníci třetích zemí (další informace viz bod 6.8).

Všechny osoby, které nepatří do jedné z výše zmíněných kategorií, nepožívají ochrany podle předpisů Společenství. Jedná se zejména o osoby, které nejsou kryté některým vnitrostátním obecným systémem sociálního zabezpečení nebo které nejsou považované ze rodinné příslušníky zaměstnance nebo osoby samostatně výdělečně činné nebo poživatele důchodu (neaktivní osoby).

⁽²⁾ Nařízení Rady (ES) č. 1606/98 ze dne 29. června 1998 vyhlášené v Úř. věst. L 209 z 25.7.1998.

⁽³⁾ Nařízení Rady (ES) č. 307/1999 ze dne 8. února 1999 vyhlášené v Úř. věst. L 38 z 12.2.1999.

---

3. V kterých zemích se můžete dovolávat těchto předpisů?

Předpisů Společenství o sociálním zabezpečení se můžete dovolávat ve všech zemích, které jsou členy Evropské unie nebo Evropského hospodářského prostoru. Jsou to tyto země:

Belgie	Kypr	Slovinsko
Česká republika	Lotyšsko	Slovensko
Dánsko	Litva	Finsko
Německo	Lucembursko	Švédsko
Estonsko	Maďarsko	Spojené království
Řecko	Malta	Island
Španělsko	Nizozemsko	Lichtenštejnsko
Francie	Rakousko	Norsko
Irsko	Polsko	
Itálie	Portugalsko	

Připomínáme, že předpisy o sociálním zabezpečení se od 1. června 2002 vztahují také na Švýcarsko, v souladu s dvoustrannou dohodou, kterou tato země uzavřela se Společenstvím.

Poznámka

Pokud se v tomto průvodci používají termíny „země“, „stát“, nebo „členský stát“, znamenají vždy tyto výše zmíněné země. Všechny ostatní státy se nazývají „třetí země“ nebo „třetí státy“.

Pokud byste mohli prokázat pojistná období v některém členském státě a v některém třetím státě, nebudete moci využívat předpisů Společenství v sociálním zabezpečení, pokud jde o vztahy s tímto třetím státěm. V mnoha případech však existují dvoustranné dohody o sociálním zabezpečení mezi příslušným členským státěm a příslušným třetím státěm nebo mezi Evropskou unií a třetím státěm, které poskytují podobnou ochranu. Pro získání podrobnějších informací se obraťte na instituce sociálního zabezpečení ve vaší zemi.

---

4. Jaké oblasti tyto předpisy pokrývají?

Předpisy Společenství o sociálním zabezpečení platí pro všechny vnitrostátní právní předpisy v těchto oblastech:

- nemoc a mateřství,
- pracovní úrazy,
- nemoci z povolání,
- dávky v případě invalidity,
- starobní důchody,
- dávky pro pozůstalé,
- pohřebné,
- dávky v nezaměstnanosti,
- rodinné dávky.

To znamená, že se můžete vždy dovolávat předpisů Společenství, jestliže se ukáže, že jsou nezbytné pro vznik vašeho nároku na dávku.

Předpisy Společenství se však nevztahují na tyto oblasti:

- sociální a lékařská pomoc: tyto dávky zpravidla závisí na příjmech a nejsou spojeny s žádnou z kategorií uvedených výše;
- dávky pro oběti války nebo následků války;
- dávky, které vyplývají z existujících systémů předčasných důchodů; na tyto dávky se mohou použít jiné předpisy Společenství.

Pokud jde o dávky z profesních důchodových systémů, byl nárok na ně zachován směrnicí Rady (*).

(* Směrnice Rady 98/49/ES ze dne 29. června 1998 vyhlášená v Úř. věst. L 209, 25.7.1998.

V některých případech může být obtížné stanovit, zda se na určitou dávku předpisy Společenství vztahují. Nikdy neváhejte a obraťte se na příslušnou instituci, abyste to zjistili s určitostí.

Upozornění:

Předpisy Společenství se vztahují na záležitosti sociálního zabezpečení, nikoliv na daňové záležitosti: ty jsou upraveny ve dvoustranných dohodách. Obracejte se proto na daňové úřady ve své zemi, kde ke svému konkrétnímu případu získáte podrobnější informace.

---

5. Jaký je obsah předpisů Společenství o sociálním zabezpečení?

Předpisy Společenství o sociálním zabezpečení nenahrazují různé vnitrostátní systémy sociálního zabezpečení jediným evropským systémem. Taková harmonizace by zatím nebyla možná, protože mezi dvaceti osmi zeměmi, které jsou členy Evropské unie a Evropského hospodářského prostoru, existují velké rozdíly. Tyto různé systémy sociálního zabezpečení jsou jednak výsledkem dlouhé tradice, která se hluboce zakořenila v národní kultuře, a jednak odlišných preferencí.

Předpisy Společenství o sociálním zabezpečení se nesnaží harmonizovat vnitrostátní systémy sociálního zabezpečení, ale pouze je koordinovat.

Jinými slovy, každý členský stát má možnost rozhodnout, kdo bude podle jeho právních předpisů pojištěn, jaké dávky se budou poskytovat a za jakých podmínek, jak se tyto dávky vypočítávají a jaké příspěvky je třeba platit. Předpisy Společenství stanoví společná pravidla a zásady, které musí respektovat všechny vnitrostátní úřady, instituce sociálního zabezpečení a soudy při uplatňování vnitrostátních zákonů. Přitom zajišťují, že uplatňování různých vnitrostátních právních předpisů nemá nepříznivý dopad na osoby, které využívají svého práva pohybovat se a pobývat v Evropské unii a v Evropském hospodářském prostoru.

Jednoduše řečeno, osoba, která využívá svého práva pohybu a pobytu, na tom nesmí být hůře než osoba, která měla místo trvalého pobytu a pracovala jen v jednom členském státě. To vyžaduje řešení zejména těchto problémů:

- V některých členských státech je sociální zabezpečení založeno na trvalém pobytu, zatímco v jiných státech jsou pojištěny jen ty osoby (a jejich rodinní příslušníci), které zde vykonávají profesní činnost. Aby nedocházelo k situacím, kdy migrující pracovníci jsou buď pojištěni dvakrát, nebo vůbec, stanoví předpisy Společenství o sociálním zabezpečení, které vnitrostátní právní předpisy se vztahují na migrujícího pracovníka v každém jednotlivém případě.

- Podle vnitrostátních právních předpisů je nárok na dávky často podmíněn dovršením určitých pojistných období, období zaměstnání nebo pobytu (v závislosti na zemi a typu dávky: 6 měsíců, 1 rok, 5 let, 10 let a v některých případech až 15 let).

Příklad

Jak to bude s migrujícím pracovníkem, který se stal invalidou a který byl nejprve pojištěn čtyři roky v jednom členském státě, kde je třeba prokázat nejméně pět let pojištění, aby vznikl nárok na dávky při invaliditě, a pak byl pojištěn čtrnáct let v jiném členském státě, kde se vyžaduje pojištění po dobu patnácti let?

Kdyby neexistovala evropská nařízení, pak by tento pracovník při použití pouze vnitrostátních právních předpisů neměl nárok na dávky v případě invalidity v žádném z těchto států, přestože byl celkově pojištěn po dobu 18 let!

Předpisy Společenství stanovují „sčítání dob pojištění“, což znamená, že doby pojištění, zaměstnání nebo doby pobytu, které byly dovršeny podle zákonů jednoho členského státu, se v případě potřeby berou v úvahu pro vznik nároku na dávku podle zákonů jiného členského státu.

- Podle vnitrostátních právních předpisů jsou dávky v mnoha případech vypláceny pouze osobám, které mají bydliště na území dotyčného státu; v jiných případech je úroveň dávky nižší (např. 70 % místo 100 %), pokud se osoba přestěhuje do zahraničí. Toto by bylo obzvláště nevýhodné pro přeshraniční pracovníky, sezónní pracovníky a rodinné příslušníky migrujících pracovníků, kteří ještě mají trvalý pobyt ve své původní zemi, a pro důchodce, kteří byli zaměstnáni v několika členských státech a kteří se prostě rozhodli přestěhovat do jiné země až poté, co dosáhli důchodového věku. Předpisy Společenství o sociálním zabezpečení nabízejí příslušná řešení tohoto problému pro všechny kategorie dávek.
- V případech, kdy je třeba brát v úvahu právní předpisy několika států, musí předpisy Společenství o sociálním zabezpečení určit, která země musí dávky vyplácet.

A to je právě role předpisů Společenství o sociálním zabezpečení. Tyto předpisy nezavádějí nové typy dávek, ani neruší vnitrostátní právní předpisy. Jejich jediným cílem je chránit evropské občany, kteří pracují, bydlí nebo pobývají v jiném členském státě.

5.1 Ve které zemi jste pojištěni?

Než zahájíte profesní činnost v zahraničí, musíte vědět, ve které zemi budete pojištěni. Jinými slovy, které sociální právní předpisy se na vás budou v budoucnu vztahovat. To je důležité nejen pro placení příspěvků na sociální zabezpečení, ale i pro vaše nároky na dávky a pro nabývání budoucích nároků na důchod.

Předpisy Společenství o sociálním zabezpečení obsahují podrobná pravidla, jež v každém jednotlivém případě stanoví, které vnitrostátní právní předpisy se na daný případ použijí. Základní zásady jsou jednoduché a jsou vysvětleny dále.

A) Vztahují se na vás právní předpisy pouze jednoho členského státu

Tento princip platí pro všechny zaměstnané osoby a osoby samostatně výdělečně činné, na něž se vztahují předpisy Společenství, bez ohledu na počet států, kde je vykonávána profesní činnost; i osoby, které pracují ve čtyřech nebo pěti členských státech podléhají právním předpisům pouze jednoho členského státu.

Z tohoto základního principu je jen jedna malá výjimka: osoba, která je zároveň zaměstnaná v jednom členském státě a je samostatně výdělečně činná v jiném členském státě může – výjimečně – být pojištěna v obou těchto státech.

B) Jste pojištěni v té zemi, kde vykonáváte profesní činnost

Tato zásada platí stejně pro zaměstnané osoby a pro osoby samostatně výdělečně činné, dokonce i v případech, kdy bydlí na území jiné země, nebo když jsou jejich firmy nebo zaměstnavatelé usazeni v jiném členském státě.

Jinými slovy, přestanete-li pracovat v jednom členském státě, abyste začali vykonávat svoji profesní činnost v jiném členském státě, začnou se na vás vztahovat právní předpisy „nové“ země, kde budete pracovat. A v důsledku toho se vám přestanou vytvářet nároky v „původní“ zemi a začnete nabývat práv v nové zemi, kde pracujete. Nezáleží na tom, zda se přestěhujete do nové země, kde budete zaměstnání. I jako přeshraniční pracovník, který i nadále bydlí v původní zemi, kde pracoval, budete pojištěn podle právních předpisů země, kde pracujete.

C) Dočasná výjimka: vyslání do zahraničí

Může nastat takový případ, že podnik, který vás zaměstnává v jedné zemi, vás dočasně vyšle pro něj pracovat z profesních důvodů do jiné země (dočasné vyslání, přeložení). Jestliže doba práce v zahraničí není delší než 12 měsíců (a vy nejste vysláni jako náhrada za jiného zaměstnance, jehož doba vyslání končí), nedojde ke změně platných právních předpisů. Jinak řečeno, budete nadále pojištěni podle právních předpisů původní země i po dobu vyslání do „nové“ země. Toto řešení je odůvodněné, protože by nebylo správné měnit právní předpisy, kterým podléháte, na tak krátkou dobu práce v zahraničí.

Dříve než odjedete do země, kam jste byli vysláni, měli byste si obstarat formulář E 101, který stvrzuje, že jste i nadále pojištěni podle právních předpisů původního státu. Vy nebo váš zaměstnavatel může dostat formulář od instituce toho členského státu, jehož právní předpisy se budou i nadále používat.

Pokud se doba práce v zahraničí prodlouží na více než 12 měsíců kvůli nepředvídaným okolnostem, můžete požádat o prodloužení doby vyslání až o dalších 12 měsíců; v takovém případě je třeba si obstarat formulář E 102.

Ustanovení o vyslání platí nejen pro osoby zaměstnané, ale také pro osoby samostatně výdělečně činné, které dočasně vykonávají profesní činnost v jiné zemi.

D) Zvláštní kategorie osob

Námořníci: jste-li námořník a pracujete na lodi, která pluje pod vlajkou některého členského státu, budete pojištěni v tomto státě, i když žijete v jiné zemi.

Pracovníci v mezinárodní dopravě (s výjimkou námořníků): jste-li zaměstnání v podniku, který poskytuje služby v mezinárodní železniční, silniční, letecké nebo vnitrostátní vodní dopravě, jste pojištěni v tom členském státě, kde má podnik svoje sídlo (výjimky platí, pokud jste zaměstnancem pobočky nebo zastoupení tohoto podniku v jiném členském státě nebo pokud jste zaměstnán hlavně v zemi, kde žijete).

Úředníci: jako úředník (nebo osoba, která je za úředníka považována) jste pojištěni v zemi, jejíž státní správa vás zaměstnává.

Osoby povolané do ozbrojených sil: budou pro vás platit právní předpisy té země, v jejíchž ozbrojených silách sloužíte. Totéž se týká osob, které slouží náhradní vojenskou službu.

Osoby zaměstnané na diplomatických misích a na konzulátech: v zásadě budete pojištěni ve státě, kde jste zaměstnán (tj. ve státě, kde se nachází diplomatická mise nebo konzulát); jste-li však státní příslušník akreditujícího nebo vysílajícího státu, můžete se rozhodnout, že budete pojištěni v tomto státě.

E) Zvláštní případy

V některých výjimečných případech nebudou výše zmíněná pravidla dostatečná pro určení toho, ve které zemi je zaměstnaná nebo samostatně výdělečně činná osoba pojištěna.

Osoby, které obvykle pracují ve více než jednom členském státě

Pokud jste obvykle zaměstnání ve více než jednom členském státě, jste pojištěni v té zemi, kde máte místo trvalého pobytu, jestliže část své práce vykonáváte v této zemi. Totéž platí pro osoby samostatně výdělečně činné, které pracují v několika členských státech. Pokud nemáte místo trvalého pobytu v některé ze zemí, kde vykonáváte svoji profesní činnost, pak budete pojištěni buď v členském státě, kde sídlí váš zaměstnavatel, nebo kde má své sídlo podnik, který vás zaměstnává (pokud jste osoba zaměstnaná). Jste-li osoba samostatně výdělečně činná, budete pojištěni ve státě, kde vykonáváte největší část své činnosti jako osoba samostatně výdělečně činná.

Osoby, které jsou zaměstnané v jednom členském státě a jsou samostatně výdělečně činné v jiném státě

Pravidlem je, že jste pojištěni v té zemi, kde jste zaměstnání. Jak je však řečeno výše, ve výjimečných případech můžete být pojištěni v obou státech; proto je třeba, abyste kontaktovali instituce sociálního zabezpečení v těch členských státech, kde pracujete.

5.2 Jaká jsou vaše práva a povinnosti v zemi, kde jste pojištěni?

Pokud jde o právní předpisy o sociálním zabezpečení země, kde jste pojištěni, máte stejná práva a stejné povinnosti, jako mají státní příslušníci této země. Znamená to zejména, že vaše žádost o dávky nemůže být odmítnuta pouze z toho důvodu, že nejste státním příslušníkem tohoto státu.

Můžete se vždy dovolávat zásady rovného zacházení.

Jak rozhodl Soudní dvůr Evropských společenství, toto se týká nejen forem zjevné („přímé“) diskriminace, ale také všech forem skryté („nepřímé“) diskriminace v případech, kdy se ustanovení vnitrostátních právních předpisů týkají občanů země a cizinců teoreticky stejně, ale pro cizince jsou nevýhodné.

Příklad

Členský stát podřídí vznik nároku na dávku podmínce trvalého pobytu v tomto státě po určitou dobu a splnění této podmínky se vyžaduje u všech pracovníků. Je více než jasné, že státní příslušníci tohoto státu jsou ve srovnání s migrujícími pracovníky znevýhodněni.

V mnoha případech není princip stejného zacházení dostatečný, aby zajistil ochranu migrujících pracovníků, v případě, že oni nebo jejich rodinní příslušníci mají trvalý pobyt mimo stát, podle jehož právních předpisů jsou pojištěni, nebo jestliže dotyčný pracovník v minulosti přerušil pojištění a má pojistná období podle právních předpisů dvou nebo více států. Pro takové případy jsou zvláštní ustanovení uvedena v bodech 5.3 až 5.9.

Podle ustanovení předpisů Společenství o sociálním zabezpečení máte stejná práva jako státní příslušníci země, v níž jste pojištěni, co se týče volby členů orgánů sociálního zabezpečení a účasti při jejich jmenování. Vnitrostátní právní předpisy pak dále specifikují, zda máte také právo být voleni za člena takových orgánů.

A konečně byste neměli zapomínat na své povinnosti vyplývající z právních předpisů státu, kde jste pojištěni. To se zejména týká povinnosti platit příspěvky sociálního zabezpečení a všech ostatních povinností, které se ukládají občanům tohoto státu.

5.3 Co byste měli vědět v případě nemoci nebo mateřství

Předpisy Společenství o sociálním zabezpečení obsahují podrobnou kapitolu o dávkách v nemoci a mateřství, kde jsou speciální předpisy pro pracující, nezaměstnané, důchodce a pro jejich rodinné příslušníky, kteří mají trvalý pobyt nebo pobývají v zahraničí. Poskytují rozsáhlou a účinnou ochranu nejen migrujícím pracovníkům a jejich rodinným příslušníkům, ale také všem osobám, na něž se vztahují tyto předpisy, zejména na miliony turistů, kteří tráví dovolenou v zahraničí. Následující vysvětlení má za cíl poskytnout vám přehled o vašich nárocích na tyto dávky a praktické rady ohledně toho, co musíte dělat, abyste tyto dávky získali.

A) Nezbytné podmínky – sčítání

Jestliže je třeba splnit určité podmínky pro to, aby bylo možno požívat určité dávky, musí příslušné instituce brát v úvahu dobu pojištění, dobu pobytu v místě trvalého pobytu nebo dobu zaměstnání, které byly dovršeny podle právních předpisů jiných zemí (sčítání). Tato záruka znamená, že neztratíte své nároky na zdravotní pojištění při změně zaměstnání a přestěhování do jiného státu.

Příklad

V některých zemích vám nárok na dávky v nemoci vznikne až po šesti měsících pojištění. Předpisy Společenství zaručují, že pracovník, který přerušil svoje předchozí pojištění, aby se přestěhoval do tohoto státu, bude mít nárok na dávky v nemoci od počátku svého pojištění.

Dávky v nemoci a mateřství se liší v jednotlivých členských státech, na něž se vztahují předpisy Společenství o sociálním zabezpečení. Ve všech zemích Evropské unie a Evropského hospodářského prostoru však existují dvě hlavní kategorie dávek: peněžní dávky a věcné dávky.

B) Peněžní dávky v nemoci

Tyto dávky mají zpravidla nahrazovat příjmy (plat, mzdu), jejichž vyplácení je přerušeno kvůli nemoci. Dávky vyplácené ve zvláštní situaci (bezmocnost) lze považovat za peněžní dávky v nemoci.

Obečným pravidlem je, že jsou vždy vypláceny podle právních předpisů té země, kde jste pojištěni, bez ohledu na to, ve které zemi máte trvalý pobyt nebo kde pobýváte.

Toto pravidlo platí pro **všechny** kategorie osob ve **všech** situacích, a to pro přeshraniční pracovníky, sezónní pracovníky, vyslané pracovníky, důchodce nebo rodinné příslušníky. Výše a trvání výplaty dávky závisí výlučně na právních předpisech státu, kde jste pojištěni. Peněžní dávky jsou zpravidla rovněž vypláceny přímo institucí, u které jste pojištěni.

C) Věcné dávky v nemoci

Věcné dávky zahrnují lékařskou a zubní péči, léky a hospitalizaci a rovněž přímé platby, které mají za účel proplacení nákladů na tato plnění.

Všeobecným pravidlem je, že se věcné dávky poskytují podle právních předpisů země, kde máte trvalý pobyt nebo kde pobýváte, jako kdybyste byli pojištěni v této zemi. Může, ale nemusí, to být pro vás výhodné ve srovnání s právními předpisy země, kde jste skutečně pojištěni.

Důvod pro toto pravidlo je snadno pochopitelný: lékaři a příslušné instituce nemohou znát podrobně všechny právní předpisy 28 různých zemí, a proto vždy uplatňují právní předpisy své vlastní země, i když je dotyčná osoba pojištěna v jiné zemi.

V tomto průvodci jsme několikrát užili a ještě budeme užívat výrazy „trvalý pobyt“ a „pobyt“. Než budeme pokračovat, je třeba říci, jaký je mezi nimi rozdíl.

Místo trvalého pobytu je místo, kde dotyčná osoba obvykle bydlí; místo pobytu je místo, kde dotyčná osoba pobývá dočasně.

Nicméně sama skutečnost, že věcné dávky se poskytují podle právních předpisů státu trvalého pobytu nebo pobytu, neznamená, že osoby, na něž se vztahují předpisy Společenství o sociálním zabezpečení, mohou očekávat, že budou dostávat tyto dávky ve všech dotyčných zemích bez jakýchkoliv omezení. Je proto důležité znát konkrétní podmínky pro nároky na věcné dávky v nemoci, které se vztahují na různé situace a kategorie osob.

D) Místo trvalého pobytu v zemi, kde jste pojištěni

Pokud máte trvalý pobyt v zemi, kde jste pojištěni, je zcela samozřejmé, že máte nárok na všechny věcné dávky, které se poskytují podle právních předpisů této země. Tyto dávky vyplácí instituce zdravotního pojištění v místě vašeho trvalého pobytu za stejných podmínek jako všem ostatním osobám, které jsou v této zemi pojištěné.

E) Místo trvalého pobytu mimo zemi, kde jste pojištěni

Pokud máte místo trvalého pobytu v jiné zemi, než kde jste pojištěni, máte nároky na všechny věcné dávky poskytované podle právních předpisů země, kde máte místo trvalého pobytu. Dávky poskytuje instituce zdravotního pojištění země, kde máte trvalý pobyt, jako kdybyste v ní byli pojištěni. Jestliže jste přeshraniční pracovník, nezapomínejte, že tato kategorie pracovníků má také určitá práva v zemi, kde pracují (viz strana 35 tohoto průvodce).

Toto platí pro všechny kategorie osob, na které se vztahují předpisy Společenství o sociálním zabezpečení (osoby zaměstnané, osoby samostatně výdělečně činné, úředníci, pojištěné osoby, nezaměstnaní, důchodci a rodinní příslušníci všech těchto osob), bez ohledu na to, v jaké zemi mají trvalý pobyt. Instituce zdravotního pojištění země, kde máte trvalý pobyt, zpravidla dostávají tyto částky proplacené od institucí zdravotního pojištění země, kde jste pojištěni.

F) Dočasný pobyt mimo zemi, kde jste pojištěni

Pokud dočasně pobýváte v jiné zemi, než kde jste pojištěni, budete mít nárok na všechny věcné dávky, které se jeví z lékařského hlediska nezbytné, s přihlédnutím k charakteru péče a předpokládané délce pobytu.

Jinými slovy, dostane se vám vždy ošetření, které skutečně potřebujete, a to i velice drahé ošetření v nemocnici (například intenzivní péče při srdeční příhodě). Ale pozor, kdybyste jeli do jiné země za účelem léčení, budou se na vás vztahovat zvláštní podmínky.

Poznámka:

Vysvětlení v této kapitole také platí pro peněžní a věcné dávky v mateřství.

Evropský průkaz zdravotního pojištění

Od 1. června 2004 budou evropští občané, kteří se z osobních nebo profesních důvodů pohybují v rámci Evropského hospodářského prostoru, tj. v Evropské unii, v Norsku, na Islandu a v Lichtenštejnsku a dále také ve Švýcarsku, postupně dostávat evropský průkaz zdravotního pojištění, který usnadní poskytování lékařské péče, která bude nezbytná během jejich dočasného pobytu.

Evropský průkaz nahrazuje tyto formuláře:

- E 111 a 111 B (formuláře používané turisty),
- E 110 (formuláře používané mezinárodními dopravci),
- E 128 (formulář používaný pracovníky vyslanými do jiného členského státu a studenty),
- E 119 (formulář pro nezaměstnané osoby, které hledají zaměstnání v jiném členském státě a potřebují lékařské ošetření).

Každý členský stát je odpovědný za výrobu a distribuci evropského průkazu zdravotního pojištění na svém území. Průkaz je však ve všech členských státech jednotný a má stejnou technickou charakteristiku. To umožňuje, aby ho poskytovatelé péče při předložení okamžitě poznali.

V některých členských státech však platí přechodné období, během něhož tyto státy i nadále vydávají výše zmíněné formuláře, toto období končí nejpozději k 31. 12. 2005.

G) Odjezd do zahraničí za účelem léčení

Odjedete-li do jiné země za účelem léčení, budou náklady na toto léčení kryty vaší institucí zdravotního pojištění jen v případě, že jste od ní předem dostali povolení. Je zpravidla na instituci zdravotního pojištění, aby rozhodla, zda takové povolení vydá. Nicméně povolení nesmí být odmítnuto v případě, že příslušná péče patří mezi plnění, která se poskytují podle právních předpisů vaší země, ale nejsou k dispozici v době, kdy jsou potřeba vzhledem k danému zdravotnímu stavu. V takovém případě je třeba, aby vám příslušná instituce vydala formulář E 112. Máte pak nárok na plnění, které se předpokládá

v přijímající zemi. V některých případech můžete také ve vaší zemi původu požádat o proplacení.

Na základě judikatury o poskytování služeb se Soudní dvůr vyslovil v tom smyslu, že pojištěnci sociálního zabezpečení, kteří nemají předběžné povolení, mohou i přesto požádat svoji pojišťovnu o proplacení nákladů za léčení mimo nemocniční infrastrukturu v jiném členském státě, a to podle sazeb státu, kde jsou pojištěni.

V těchto rozhodnutích také Soudní dvůr došel k závěru, že instituce sociálního zabezpečení mohou odmítnout předběžné povolení k hospitalizaci v jiném členském státě. Nicméně, aby předběžné administrativní povolení bylo odůvodněné, musí se zakládat na objektivních a nediskriminačních kritériích, která jsou předem známa. Tato kritéria musí vymezovat výkon diskrečních pravomocí vnitrostátních úřadů tak, aby úřady nemohly svých pravomocí zneužívat. Snadno dostupná procedura musí umožňovat, aby žádost o povolení byla vyřízena objektivně a nestranně a v rozumné lhůtě. Zamítnutí vydání povolení musí být možné napadnout v soudním nebo quasi-soudním řízení. V každém případě musí brát vnitrostátní úřady v úvahu všechny okolnosti každého případu, tj. nejen současný zdravotní stav pacienta, ale i minulé zdravotní okolnosti.

H) Praktické rady

Místo trvalého pobytu mimo zemi, kde jste pojištěni

Pokud máte místo trvalého pobytu v jiné zemi, než kde jste pojištěni, musíte se zaregistrovat u instituce zdravotního pojištění podle místa vašeho bydliště. Budete potřebovat následující formuláře, které vydává instituce zdravotního pojištění, u níž jste pojištěni:

- **formulář E 106** pro osoby zaměstnané nebo samostatně výdělečně činné a jejich rodinné příslušníky, kteří s nimi žijí ve stejné zemi;
- **formulář E 109** pro rodinné příslušníky, kteří žijí v jiné zemi, než v které žije dotyčná osoba zaměstnaná nebo samostatně výdělečně činná;
- **formulář E 121** pro důchodce a jejich rodinné příslušníky, kteří s nimi žijí ve stejné zemi;

- **formulář E 122** pro rodinné příslušníky, kteří nežijí ve stejné zemi jako dotyčný důchodce;
- **formulář E 127** pro každého důchodce nebo poživatele renty a pro každého rodinného příslušníka.

V některých případech je formulář zaslán přímo instituci zdravotního pojištění v místě vašeho trvalého pobytu. Prosim kontaktujte tuto instituci pro získání podrobnějších informací.

5.4 Pracovní úrazy a nemoci z povolání

Předpisy Společenství o dávkách v případě pracovních úrazů a nemocí z povolání jsou poměrně jednoduché a snadno pochopitelné. V mnoha směrech je možno je srovnávat s příslušnými ustanoveními o dávkách zdravotního pojištění.

A) Věcné dávky

Stane-li se vám pracovní úraz nebo dostanete-li nemoc z povolání, máte vždy nárok na věcné dávky v souladu s právními předpisy země, kde máte trvalý pobyt.

Pokud máte trvalý pobyt v jiné zemi, než kde jste pojištěni, poskytnete vám instituce v zemi vašeho trvalého pobytu věcné dávky v souladu s právními předpisy této země a náklady za veškeré dávky jí budou proplaceny příslušnou institucí země, kde jste pojištěni. Stejně jako v případě péče z titulu zdravotního pojištění je toto řešení zdůvodněné tím, že lékaři v zemi vašeho pobytu nemohou znát podrobně právní předpisy všech 28 členských zemí, podle nichž byste mohli být pojištěni.

B) Peněžní dávky

Peněžní dávky jsou vždy vypláceny podle právních předpisů státu, kde jste byli pojištěni v době, kdy došlo k pracovnímu úrazu nebo k onemocnění nemocí z povolání, bez ohledu na to, v které zemi máte místo trvalého pobytu nebo kde dočasně pobýváte.

Dávky zpravidla vyplácí přímo instituce tohoto státu; tato instituce se nicméně může dohodnout s institucemi ve státě trvalého nebo dočasného pobytu, že peněžní dávky budou vyplácet tyto instituce (nemá to žádný vliv na výši dávek).

Je-li výpočet peněžních dávek založen na průměrném výdělku, započítávají se pouze ty výdělky, které byly vyplaceny od té doby, kdy jste pojištěni podle právních předpisů státu, který vám dávky vyplácí. Stejně ustanovení platí, jestliže se výpočet provádí na základě standardních příjmů.

V případě, že výše peněžních dávek závisí na počtu rodinných příslušníků, budou do počtu rodinných příslušníků započítáni i ti rodinní příslušníci, kteří žijí v jiných členských státech.

C) Úrazy při cestování

Stane-li se vám úraz při cestování mimo území státu, kde jste pojištěni, jste nadále pojištěni pro případ úrazu.

5.5 Invalidita

Systémy invalidních důchodů 28 zemí Evropské unie a Evropského hospodářského prostoru se od sebe značně liší, ale je možné rozlišit dva hlavní typy:

- V mnoha zemích se invalidní důchody vypočítávají stejným způsobem jako starobní důchody, to znamená, že výše vašeho důchodu závisí na délce pojištění: čím déle jste byli pojištěni než jste se stali invalidní, tím vyšší bude váš důchod.

Podle těchto systémů není zpravidla třeba, abyste byli skutečně pojištěni v době, kdy dojde k invaliditě. Jinými slovy, osoba která již přestala pracovat několik let před tím, než se stala invalidní, bude mít nicméně nárok na invalidní důchod na základě předchozích období, kdy byla pojištěna.

- V jiných zemích nezávisí invalidní důchod na délce pojištění. Znamená to, že budete mít nárok na stejný invalidní důchod bez ohledu na to, zda jste byli pojištěni 5, 10 či 20 let před tím, než jste se stali invalidní.

V těchto systémech nárok na důchod závisí na tom, zda jste skutečně pojištěni v době, kdy se stanete invalidní. V případě, že přestanete pracovat

jen krátkou dobu předtím, než se stanete invalidní, nebudete mít nárok na invalidní důchod!

Příčinou tohoto rozdílu ve vnitrostátních systémech pojištění je, pokud jde o invaliditu, že evropská koordinace v této oblasti není snadná a vždy pochopitelná. Ale tak jako u jiných kategorií dávek, i zde je cíl předpisů Společenství jednoduchý: v případě, že dojde k invaliditě u migrujícího pracovníka, nesmí se dostat tento pracovník do horší situace než osoba, která po celou dobu žila a pracovala jen v jedné zemi.

Následující vysvětlení se zabývá nejčastějšími problémy, do nichž se může dostat migrující pracovník v případě invalidity.

A) Obecná pravidla

Sčítání: instituce státu, kde žádáte o důchod, vezme v úvahu doby pojištění nebo doby trvalého pobytu, kterých jste dosáhli podle zákonů kteréhokoliv jiného členského státu, pokud je to třeba pro získání nároků na dávky.

Trvalý nebo dočasný pobyt v zahraničí: máte-li nárok na invalidní důchod, bude vám vyplácen bez ohledu na to, zda máte trvalý nebo dočasný pobyt kdekoli v Evropské unii nebo v Evropském hospodářském prostoru.

Lékařské prohlídky: máte-li nárok na invalidní důchod z jednoho státu a máte-li trvalý nebo dočasný pobyt v jiném státě, budou zpravidla nezbytné administrativní kontroly a lékařské prohlídky prováděny institucí, která se nachází v místě vašeho trvalého nebo dočasného pobytu. Můžete však být vyzváni, abyste se odebrali kvůli takové prohlídce do státu, který vám důchod vyplácí, pokud je to přijatelné z hlediska vašeho zdravotního stavu.

B) Osoby, které byly pojištěny jen v jedné zemi

Pokud jste pojištěni jen v jedné zemi, bude se výše vašeho invalidního důchodu vypočítávat podle zákonů této země; máte stejné nároky jako občané této země.

C) Osoby, které byly pojištěny ve více zemích

Pokud jste před tím, než jste se stali invalidní, byli pojištěni v několika zemích, existuje několik možností.

- Jestliže jste byli pojištěni výlučně v zemích, kde výše důchodu závisí na délce pojistného období: v takovém případě budete dostávat oddělené důchody z každého z těchto jednotlivých států. Výše každého důchodu bude záviset na pojistném období v tom kterém státě (podrobnosti o této metodě výpočtu najdete v bodě 5.6).
- Pokud jste byli pojištěni pouze v zemích, kde výše důchodu nezávisí na délce pojistného období: budete dostávat jeden důchod ze státu, kde jste byli pojištěni v době, kdy jste se stali invalidní. Budete mít vždy nárok na plnou výši tohoto důchodu, a to i v případech, kdy jste v této zemi byli pojištěni jen po krátkou dobu (například jeden rok). Nebudete ale mít nárok na důchody z jiných států, kde jste byli pojištěni. V praxi to znamená:
- pokud jste nejprve byli pojištěni v zemi, kde jsou invalidní důchody relativně „nízké“ a později v zemi, kde jsou „vysoké“, budete dostávat plnou částku vysokého důchodu, i když jste v tom prvním státě byli pojištěni desetkrát déle;
- pokud jste nejprve byli pojištěni v zemi, kde jsou invalidní důchody „vysoké“ a později v zemi, kde jsou invalidní důchody „nízké“, budete dostávat pouze nízkou penzi ze státu, kde jste byli pojištěni v době, kdy nastala invalidita.
- Toto přesně odráží filozofii rizikových systémů, kde výše důchodu nezávisí na délce pojistného období: důležité je skutečné pojištění v době, kdy nastala invalidita.

Jestliže jste byli nejprve pojištěni v zemi, kde výše invalidního důchodu závisí na délce pojistného období a později v zemi, kde na něm nezávisí: v takovém případě budete dostávat dva důchody, jeden z prvního státu, a to podle délky pojistného období, po které jste byli podle zákonů tohoto státu pojištěni, a dále důchod ze státu, kde jste byli pojištěni v době, kdy jste se stali invalidní.

Tento poslední stát by byl za normálních okolností povinný platit vám plnou penzi; v mnoha případech však budete dostávat jen zkrácenou penzi, protože stát, kde jste byli pojištěni v době, kdy jste se stali invalidní, započítá důchod, který dostáváte z prvního státu. Můžete tak mít dojem, že to znamená krácení nároků na důchod, které jste si odpracovali a zaplatili; tento dojem však je zcela nesprávný. Kdybyste byli po celou dobu pojištěni jen v jednom z těchto dvou států (a to v kterémkoliv z nich), nemohli byste nikdy dosáhnout vyššího důchodu, než na jaký máte nárok: nejste na tom ani hůře ani lépe než osoba, která pracovala po dobu celé své profesní kariéry jen v jedné zemi.

- Nejprve jste byli pojištěni v zemi, kde výše invalidního důchodu nezávisí na délce pojistného období a později v zemi, kde na něm závisí: budete dostávat dva oddělené důchody, oba podle délky pojistného období v každém z těchto států.

D) Problém, který stále není vyřešen: rozhodnutí o stupni invalidity

Určení stupně invalidity je potenciální problém pro osoby, které byly pojištěny ve více zemích. Toto rozhodnutí provádí vnitrostátní instituce každého státu, kde byla dotyčná osoba pojištěna, podle svých vlastních vnitrostátních právních předpisů. Jen v několika speciálních případech je rozhodnutí jedné instituce závazné pro instituce všech ostatních států, kterých se to týká.

Skutečnost, že kritéria pro stanovení stupně invalidity, která jsou stanovena ve vnitrostátních právních předpisech se značně liší, může mít potenciálně značné následky, protože ve většině případů závisí výše důchodu na stupni invalidity.

Příklad

Určitá osoba byla pojištěna 20 let ve státě A a pak pět let ve státě B a konečně dva roky ve státě C. Ve všech těchto třech státech závisí výše invalidního důchodu na délce pojistného období. Tato osoba přestane pracovat ve státě C, protože je uznána 100% invalidní. Má však nárok jen na malý důchod ze státu C, protože v něm byla pojištěna jen dva roky. Bude rovněž dostávat malou penzi ze státu B, kde byla pojištěna pět let a kde její invalidita byla uznána jako 70%. Ve státě A, kde byla pojištěna po většinu své profesní kariéry (20 let), nebude dostávat žádný důchod, protože podle zákonů tohoto státu není vůbec považována za invalidní osobu.

V tomto příkladě by dotyčná osoba na tom byla mnohem lépe, kdyby výše invalidního důchodu ve státě C nezávisela na délce pojistného období; pak by dostávala plný důchod ze státu C, takže pak by nezáleželo na tom, zda je považována za invalidní osobu podle právních předpisů státu A a B.

Výše popsané situace jsou důsledkem skutečnosti, že systémy sociálního zabezpečení v jednotlivých státech nejsou předpisy Společenství harmonizované, ale pouze koordinované. Nicméně by bylo v zájmu všech migrujících pracovníků, aby bylo dosaženo určitého pokroku ve vzájemném uznávání rozhodnutí o stupni invalidity.

5.6 Kdo vyplácí můj starobní důchod?

Starobní důchody patří mezi hlavní dávky sociálního zabezpečení. Je proto přirozené, že lidé, kteří mají v úmyslu zahájit profesní činnost v zahraničí, chtějí mít, dříve než se definitivně rozhodnou, jasnou představu o tom, jaké to bude mít v budoucnosti dopady na jejich nároky na důchod. Kladou si zejména tyto otázky:

- Co bude s příspěvky, které až doposud zaplatili?
- Který stát bude vyplácet důchod?
- Bude důchod vyplácen všude v Evropě bez omezení nebo odkladů?

Tito pracovníci jsou připraveni využít svého práva na svobodu pohybu po celé Evropě, jen pokud se jim dostane ujištění, že předpisy Společenství o sociálním zabezpečení dávají na tyto otázky uspokojivé odpovědi.

Na osobu, která přestane pracovat v jedné zemi a pokračuje ve své činnosti jinde, se vztahují tyto zásady:

- v každé zemi, kde byl dotýčný pracovník pojištěn, jsou jeho záznamy o pojištění uchovávány až do doby, kdy dosáhne důchodového věku; jinými slovy, příspěvky, které byly zaplacený se ani nepřevádějí do jiné země, ani se dotýčnému pracovníkovi nevyplácejí, jestliže přestane být v této zemi pojištěn;
- každá země, kde byla dotýčná osoba pojištěna alespoň po dobu jednoho roku, bude povinna vyplácet starobní důchod, jakmile dotýčný pracovník dosáhne důchodového věku; například pokud jste pracovali ve třech zemích, budete dostávat tři oddělené starobní důchody, jakmile dosáhnete důchodového věku;
- tento důchod bude vypočítán podle evidence o vašem pojištění v této zemi. Pokud jste byli v této zemi pojištěni po dlouhou dobu, budete dostávat relativně „vysoký“ důchod, pokud jste byli pojištěni jen po relativně krátkou dobu, váš důchod bude relativně „nízký“.

Co ale nastane, jestliže jste byli pojištěni v jedné zemi po dobu kratší než jeden rok? Budou příspěvky, které jste v této zemi zaplatili, ztraceny?

Příklad

Byli jste pojištěni deset měsíců v Belgii, devět měsíců v Německu, patnáct let ve Francii a svoji pracovní kariéru jste ukončili v Itálii, kde můžete prokázat zaplacené příspěvky za sedm let.

Nemějte žádné obavy. O příspěvky za měsíce, které jste zaplatili v Belgii a v Německu nepřijdete. Itálie, země, kde jste byli naposledy zaměstnání, se postará o příspěvky za deset měsíců zaplacených v Belgii a za devět měsíců zaplacených v Německu.

Tato řešení zaručují, že nikdo nebude znevýhodněn proto, že pracoval ve více zemích: žádné příspěvky se neztratí, nabytá práva jsou pod ochranou a každá země bude vyplácet důchod odpovídající pojistným obdobím, která byla v dané zemi uskutečněna. Výsledek není jen v zájmu migrujících pracovníků, ale je i vyvážený a je v zájmu členských států, protože žádná země nevyplácí ani více ani méně než důchod, na který je nárok z titulu příspěvků, které pracovník zaplatil. Na následujících příkladech vám ukážeme, jak výpočet a vyplácení důchodů fungují v praxi.

A) Obecná pravidla

Požadované podmínky – sčítání dob pojištění: když doba, po kterou jste byli v některé ze zemí pojištění, není dost dlouhá pro získání nároku na důchod v této zemi, budou vzaty v úvahu všechny doby pojištění, kterých jste dosáhli v jiných zemích.

Trvalý nebo dočasný pobyt v zahraničí: starobní důchod vám bude vyplácen bez ohledu na místo vašeho trvalého nebo dočasného pobytu v Evropské unii nebo v Evropském hospodářském prostoru, a to bez jakýchkoliv omezení, úprav nebo odkladů. Toto se vztahuje nejen na bývalé „migrující pracovníky“ ale také na osoby, které mají nárok na důchod a mají trvalý pobyt v jiném státě.

Upozornění

Tato zásada se nevztahuje na některé speciální dávky, které nejsou založeny na příspěvcích. Jsou to ve většině případů dávky, které se vyplácejí v závislosti na příjmech (tj. jsou vypláceny osobám, jejichž příjem z důchodu je nižší než určitá minimální úroveň). Tyto dávky jsou vám vypláceny jen když máte trvalý pobyt v dotyčném státě; například zaručený příjem pro starší osoby v Belgii, dodatečná dávka z Národního fondu solidarity ve Francii nebo starobní důchod, který nezávisí na zaplacených příspěvcích v Irsku a v Portugalsku.

Jinými slovy, vyplácení těchto dávek bude přerušeno, zvolíte-li si za místo trvalého pobytu jiný stát. A tento stát vám bude muset vyplácet odpovídající dávku, a to i když jste v něm nikdy nepracovali.

Příklad

Máte místo trvalého pobytu v Portugalsku a dostáváte tam starobní důchod, který nezávisí na zaplacených příspěvcích. V 65 letech se rozhodnete, že přesídíte do Francie. Co se stane?

Portugalsko vám přestane vyplácet starobní důchod, který nezávisí na výši zaplacených příspěvků, ale Francie vám bude muset přiznat dodatečnou dávku z Národního fondu solidarity.

B) Byli jste pojištěni jen v jedné zemi

V tomto případě bude výše důchodu vypočítána v souladu s právními předpisy této země stejným způsobem jako pro občany této země. Nezáleží na tom, zda v této zemi budete mít trvalý pobyt v době, kdy dosáhnete důchodového věku.

C) Byli jste pojištěni ve více zemích

Budete dostávat důchod z každé země, kde jste byli pojištěni alespoň po dobu jednoho roku. Tyto důchody budou odpovídat pojistnému období, které jste uskutečnili v každém z dotyčných států.

Příklad

Byli jste pojištěni:

- 10 let ve státě A,
- 25 let ve státě B,
- 5 let ve státě C.

To znamená, že jste před dosažením důchodového věku byli celkem pojištěni 40 let.

Členský stát A bude vypočítávat výši důchodu, na který byste měli nárok po 40 letech pojištění v tomto státě. Bude vám vyplácet částku odpovídající vašemu skutečnému pojistnému období, tj. 10/40 (neboli 1/4) této částky.

Podobně členský stát B vám bude vyplácet 25/40 (neboli 5/8) z částky, na niž byste měli nárok v tomto státě po 40 letech pojištění.

A konečně členský stát C vám bude platit 5/40 (neboli 1/8) částky, na niž byste měli nárok ve státě C po 40 letech pojištění.

D) Praktické problémy

Důchodový věk: jak již bylo řečeno, systémy sociálního zabezpečení členských států nejsou harmonizované. Není tedy překvapující, že se důchodový věk v jednotlivých zemích liší. V některých zemích dostanete například důchod v 60 letech, v jiných v 65 a v některých až v 67.

Příklad

Pracovník byl nejprve pojištěn 35 let ve státě A, kde je důchodový věk 67 let a později ve státě B, kde je důchodový věk 60 let. Ve věku 60 let bude muset přestat pracovat ve státě B a bude mít nárok na malý důchod z tohoto státu, který bude odpovídat délce pojistného období v tomto státě (10/45). Pak musí sedm let čekat než mu vznikne nárok na relativně vysoký důchod ve státě A (33/45). V některých případech je důchod, který se vyplácí ze státu B, tak nízký, že dotyčná osoba se musí spoléhat na sociální pomoc.

Aby nedocházelo k této nežádoucí situaci, měli byste si, dříve než se přestěhujete, vyžádat informace o důchodovém věku v zemi, kde byste chtěli pokračovat v profesní činnosti.

Měnové kurzy: pokud dostáváte důchod z jiné země, je obvykle třeba jej převádět na měnu země vašeho místa trvalého pobytu.

V minulosti se tento přepočít prováděl kurzy, které byly často proměnlivé, a mohli jste na tom buď vydělávat, nebo takétratit podle toho, o jakou měnu šlo. Po zavedení eura se kurzy stanoví pevně čtyřikrát ročně, čímž se tato nepříjemná situace vyloučila.

Problém kurzových pohybů se však může ještě projevovat u důchodů z Dánska, Švédska, Spojeného království, Islandu, Lichtenštejnska, Norska, Švýcarska a z deseti nových členských států.

Poštovní a bankovní poplatky: pokud se vám důchod vyplácí z jiné země, může nastat situace, kdy se z něj odečítají poštovní a bankovní poplatky. Ve výjimečných případech, kdy je vaše penze velice nízká (např. důchod odpovídající jednomu roku pojištění v zahraničí), může odečtení těchto poplatků znamenat značné snížení vašeho důchodu.

5.7 Dávky pozůstalým a pohřebné

A. Vdovské a vdovecké důchody

Všeobecně pro pozůstalé manžele nebo manželky platí stejná pravidla jako pro invalidní a starobní důchody (viz bod 5.6):

- důchody se musí vyplácet bez jakýchkoliv omezení, změn nebo odkladů bez ohledu na to, kde v Evropské unii nebo v Evropském hospodářském prostoru má pozůstalý manžel nebo manželka trvalý pobyt;
- jestliže zesnulá osoba byla osoba ještě zaměstnaná nebo samostatně výdělečně činná, bude se důchod pro pozůstalého manžela či manželku vypočítávat podle stejných zásad, jako jsou zásady platné pro pojištěnce samotného;
- jestliže zesnulá osoba byla již poživatelé důchodu, bude se důchod pro pozůstalého manžela či manželku vypočítávat podle příslušných vnitrostátních právních předpisů. V případě, že důchodce dostával důchod podle právních předpisů dvou nebo více zemí, bude mít manžel či manželka nárok na vdovecký nebo vdovský důchod podle těchto právních předpisů (bude zpravidla nižší než starobní důchod zesulé osoby).

Nezapomeňte prosím, že podle právních předpisů některých členských zemí, jejichž penzijní pojištění je založeno na podmínce trvalého pobytu (např. Nizozemsko), se neposkytují žádné důchody pro pozůstalé, kteří sami dosáhli důchodového věku; u těchto osob se předpokládá, že své vlastní nároky na důchod získaly v rámci důchodů založených na podmínce trvalého pobytu, a to během trvalého pobytu v dotyčné zemi.

B. Dávky pro sirotky

Jste-li sirotkem po osobě, která byla pojištěna pouze podle právních předpisů jednoho státu, budete mít nároky na sirotčí dávky podle právních předpisů tohoto státu, bez ohledu na místo vašeho trvalého pobytu v Evropské unii nebo v Evropském hospodářském prostoru.

Jste-li sirotkem po osobě, které byla pojištěna podle právních předpisů dvou nebo více členských států, budete mít za určitých podmínek nárok na adekvátní části důchodů přiznaných podle právních předpisů těchto států.

Vzhledem k tomu, že je postup pro určení výše dávek, na něž máte nárok, značně komplikovaný, důrazně vám doporučujeme, abyste kontaktovali vaše vnitrostátní

instituce sociálního zabezpečení, pokud chcete získat další potřebné informace a pomoc.

C. Pohřebné

Je-li to pro stanovení nároků na pohřebné nutné, musejí vnitrostátní instituce, stejně jako u ostatních kategorií dávek, vzít v úvahu pojistná období nebo dobu trvalého pobytu, které byly uskutečněny podle právních předpisů kteréhokoliv jiného členského státu.

Není třeba zdůrazňovat, že pohřebné bude vyplaceno příslušnou institucí státu, kde byla zesnulá osoba pojištěna, bez ohledu na to, ve kterém státě mají oprávněné osoby trvalý pobyt.

5.8 Co dělat v případě nezaměstnanosti?

V době, kdy je v mnoha zemích vysoká míra nezaměstnanosti, nabývají předpisy Společenství o pojištění v nezaměstnanosti obzvláštního významu. Ve srovnání s předpisy o ostatních kategoriích dávek jsou relativně restriktivní a nejsou tak štědré. Důrazně vám proto doporučujeme, abyste si velice pozorně přečetli následující pasáže, protože jinak byste se mohli dostat do problémů, a dokonce i přijít o nárok na dávky v nezaměstnanosti.

A) Základní pravidla

Požadované podmínky – sčítání dob pojištění: jestliže ztratíte práci, je instituce v zemi, kde žádáte o dávky v nezaměstnanosti, povinna brát v úvahu pojistná období uskutečněná podle právních předpisů kteréhokoliv jiného členského státu, pokud zakládají nárok na dávky v nezaměstnanosti v tomto státě.

Upozornění

Na rozdíl od jiných dávek toto platí pouze tehdy, když jste dovršili tato pojistná období podle právních předpisů té země, v níž nárokujete dávky, těsně před tím, než jste se stali nezaměstnanými. Jinými slovy, není možné žádat o dávky v nezaměstnanosti v zemi, kde jste nebyli pojištěni těsně před tím, než jste se stali nezaměstnanými, kromě případů přeshraničních pracovníků, pro něž platí zvláštní předpisy.

Jste-li pojištěni v zemi, kde máte trvalý pobyt (protože v ní pracujete), máte nárok na dávky v nezaměstnanosti podle jejích právních předpisů za stejných podmínek jako občané tohoto státu.

Mají-li vaši rodinní příslušníci místo trvalého pobytu v jiném členském státě a zvyšuje-li se výše dávek v nezaměstnanosti podle počtu členů rodiny, budou se vaši rodinní příslušníci brát v úvahu, jako kdyby měli trvalý pobyt v té zemi, která vám dávky vyplácí.

Pokud je výpočet dávek v nezaměstnanosti závislý na výši předchozí mzdy nebo platu, započítává se mzda nebo plat jen v té zemi, kde jste byli naposledy zaměstnání (za podmínky, že jste v ní byli zaměstnání alespoň čtyři týdny; jinak bude výpočet založen na normální mzdě nebo platu, které odpovídají příslušnému pracovnímu místu).

B) Speciální pravidla pro přeshraniční pracovníky

Jste-li přeshraniční pracovník (viz bod 6.1) a částečně nezaměstnaný nebo pracující na zkrácený pracovní úvazek, budete dostávat dávky, které jsou vypláceny podle právních předpisů státu, kde jste pojištěni, jako kdybyste tam měli trvalý pobyt.

Avšak pokud jste zcela nezaměstnaný, budete dostávat dávky výlučně podle právních předpisů té země, kde máte trvalý pobyt, jako kdybyste byli v této zemi pojištěni během doby svého posledního zaměstnání. Jinými slovy, ačkoliv jste neplatili žádné příspěvky instituci v zemi, kde máte trvalý pobyt, musíte se zaregistrovat u úřadů práce této země a budete tam dostávat své dávky. Toto pravidlo bylo stanoveno, protože se předpokládá, že přeshraniční pracovníci budou udržovat velice těsné vztahy se zemí svého trvalého pobytu a že bude větší pravděpodobnost, že si v ní najdou nové zaměstnání. Pokud tedy můžete dokázat, že ve skutečnosti máte užší vztahy s tou zemí, kde jste naposledy pracovali (např. pokud jste si zvolili nové místo trvalého pobytu v jiném členském státě, ale i nadále pracujete ve svém původním státě), můžete také zažádat o dávky v nezaměstnanosti v té zemi, kde jste byli naposledy zaměstnání.

Jestliže je podle právních předpisů země, kde máte trvalý pobyt, výpočet výše dávek v nezaměstnanosti založen na předchozí mzdě nebo platu, bude se brát v úvahu mzda nebo plat, který jste dostávali v zemi, kde jste byli zaměstnání jako přeshraniční pracovník.

C) Žadatelé o práci v jiné zemi

Může nastat situace, že si budete hledat práci v jiné zemi, než je země, kde jste naposledy pracovali. Otázkou pak je, za jakých podmínek a jak dlouho si zachováte nárok na dávky v nezaměstnanosti.

Na rozdíl od jiných dávek (např. důchody starobní, invalidní, pro pozůstalé) se dávky v nezaměstnanosti nevyplácejí bez ohledu na to, jaká je země vašeho trvalého nebo dočasného pobytu. Jsou vypláceny jen po dobu, kdy si hledáte práci v jiném státě a za omezujících podmínek a po omezenou dobu.

- Musíte být neustále k dispozici úřadům práce toho státu, který vám vyplácí dávky v nezaměstnanosti alespoň po dobu čtyř týdnů poté, co jste se stali nezaměstnanými. Dotyčné úřady práce však mohou tuto dobu zkrátit.

Tato úprava byla vytvořena na základě myšlenky, že byste nejprve měli vyčerpat všechny možnosti hledání práce ve vaší zemi, než rozšíříte oblast svého hledání zaměstnání na jiné země.

Do sedmi dnů po odjezdu se musíte přihlásit u úřadu práce té země, v níž si hledáte práci.

Musíte se podrobit kontrolním postupům, které provádějí úřady práce této země.

V takovém případě si zachováte své dávky v nezaměstnanosti maximálně po dobu tří měsíců.

Nepodaří-li se vám najít si za tuto dobu nové zaměstnání, budete dostávat dávky v nezaměstnanosti i nadále v té zemi, kde jste naposledy pracovali, ale jen pokud se tam vrátíte před vypršením tříměsíční lhůty. Vráťte-li se později bez výslovného povolení úřadů práce této země, ztratíte veškeré nároky na dávky.

Máte nárok na využití této lhůty tří měsíců vždy jen jednou mezi dvěma obdobími, kdy jste pracovali.

Upozornění

Mnoho nezaměstnaných ztrácí svůj nárok na dávky, protože nejsou obeznámeni s podmínkami, které jsou objasněny výše. Odjedou ze země, kde byli naposledy zaměstnání, aniž by se v ní zaregistrovali u úřadů práce; zaregistrují se příliš pozdě u úřadů práce státu, kde hledají zaměstnání nebo se vrátí až po vypršení tříměsíční lhůty.

Měli byste proto předtím, než odjedete, kontaktovat úřad práce státu, který vám vyplácí dávky v nezaměstnanosti. Tato instituce vám vydá formulář E 303, který musíte předložit úřadům práce země, kde si hledáte práci, aby vám bylo započato vyplácení dávek v rozumnou dobu.

5.9 Jak je to s rodinnými dávkami?

Rodinné dávky existují podle právních předpisů všech členských států, ale v jednotlivých zemích jsou značně rozdíly v jejich charakteristice a výši. Je proto důležité, abyste věděli, od které země můžete dostávat tyto dávky a jaké jsou podmínky pro získání nároku na ně.

Stejně jako v případě nároku na jiné dávky je stát, který vám má vyplácet rodinné dávky, povinen brát v úvahu pojistná období nebo období zaměstnání, která jste uskutečnili podle právních předpisů jiných členských států, v případě, že je to nezbytné na dosažení karenčních lhůt umožňujících nárok na příslušné dávky.

Mají-li rodinní příslušníci trvalý pobyt ve stejné zemi, jako je země, podle jejíž legislativy jste pojištěni jako osoba zaměstnaná nebo samostatně výdělečně činná, bude tato země vždy příslušná pro vyplácení rodinných přídatků. Máte nárok na naprosto stejnou výši dávek jako státní příslušníci tohoto státu.

Pokud rodinní příslušníci **nemají** stejné místo trvalého pobytu jako je země, podle jejích právních předpisů jste pojištěni, platí následující pravidlo: jestliže v takovém případě vzniká nárok na rodinné dávky podle právních předpisů několika zemí, je zásada, že vaše rodina bude dostávat nejvyšší rodinné dávky, které jsou stanoveny právními předpisy jednoho z těchto států. Jinými slovy, s vaší rodinou se nakládá jakoby všechny osoby pobývaly a byly pojištěny v zemi, kde jsou právní předpisy nejpříznivější.

Toto základní pravidlo je sice jasné, ale jeho uplatnění v praxi závisí na okolnostech daného případu: raději vždy kontaktujte příslušnou instituci, abyste zjistili další podrobnosti.

Nezaměstnané osoby, které dostávají dávky v nezaměstnanosti podle právních předpisů některého členského státu, mají nárok na rodinné dávky podle právních předpisů tohoto státu, a to i pro své rodinné příslušníky, kteří mají trvalý pobyt v jiném členském státě.

Důchodci obvykle dostávají rodinné dávky od státu, který jim vyplácí důchod. Pokud má však důchodce nárok na více důchodů, uplatňují se zvláštní pravidla.

---

6. V kostce, jaká máte práva jako...

6.1 Přeshraniční pracovník

Přeshraniční pracovník je osoba zaměstnaná nebo samostatně výdělečně činná, která provádí svoji profesní činnost v jiném členském státě, než je stát trvalého pobytu, kam se alespoň jednou týdně vrací.

Jako přeshraniční pracovník požíváte ochrany podle evropských předpisů o sociálním zabezpečení stejně jako všechny ostatní kategorie osob, kterých se týkají tyto předpisy. Například:

- jste pojištěni v zemi, kde pracujete;
- máte nárok na rodinné dávky i pro rodinné příslušníky, kteří mají trvalý pobyt v jiné zemi;
- budete dostávat důchod zvlášť ze všech zemí, kde jste byli pojištěni alespoň po dobu jednoho roku.

Platí však některá speciální pravidla pro dávky zdravotního pojištění a dávky v nezaměstnanosti.

- U věcných dávek zdravotního pojištění nebo pojištění v případě pracovního úrazu máte právo výběru, jste-li přeshraniční pracovník. Můžete tyto dávky dostávat buď v zemi, kde máte trvalý pobyt, nebo v zemi, kde pracujete. Ve většině případů bude pro vás praktičtější dostávat věcné dávky zdravotního pojištění v zemi, kde pracujete a kde trávíte většinu času. Až budete v důchodu, přijdete však o statut „přeshraničního pracovníka“, a v důsledku toho nebudete již mít nárok na věcné dávky zdravotního pojištění v zemi, kde jste byli dříve zaměstnáni.

Upozornění

Rodinným příslušníkům přeshraničních pracovníků přiznává stejné právo výběru jen několik zemí. Další informace si laskavě vyžádejte od vaší instituce zdravotního pojištění.

Pokud jde o dávky v nezaměstnanosti, máte nárok na dávky – jste-li zcela nezaměstnaný – pouze v zemi trvalého pobytu, kromě případů, kdy můžete prokázat, že máte užití svazky se zemí, kde jste byli naposledy zaměstnáni (výpočet výše dávek je popsán v bodě 5.8).

6.2 Sezónní pracovník

Sezónní pracovník je osoba, která po dobu maximálně osmi měsíců vykonává práci sezónního charakteru v jiné zemi, než je země jejího trvalého pobytu.

Jako sezónní pracovník máte podle předpisů Společenství o sociálním zabezpečení stejná práva a povinnosti jako ostatní kategorie pracovníků. Jste pojištěni v zemi, kde jste v příslušné sezóně zaměstnání. Speciální předpisy existují pouze pro dávky v nezaměstnanosti:

- jako sezónní pracovník, který je zcela nezaměstnaný, máte právo si vybrat: můžete dostávat dávky v nezaměstnanosti buď v zemi, kde jste byl sezónním pracovníkem, nebo v zemi, kde máte trvalý pobyt;
- jako sezónní pracovník, který je zcela nezaměstnaný a který dostává dávky v nezaměstnanosti v zemi, kde byl sezónním pracovníkem, můžete – za stejných podmínek jako ostatní nezaměstnaní (viz bod 5.8) – odjet do jiné země a hledat si tam práci. V těchto případech je však tříměsíční lhůta pro zachování práva na dávky omezena pouze na dobu, která zbývá do konce sezóny, na niž jste byl přijat do zaměstnání.

6.3 Pracovník vyslaný do zahraničí

Pracovník vyslaný do zahraničí je osoba, která je normálně zaměstnaná v jedné zemi, ale je dočasně vyslána do jiné země za účelem práce pro svůj podnik. Maximální doba vyslání je 12 měsíců; ve výjimečných případech může být prodloužena až na 24 měsíců.

Jako pracovník vyslaný do zahraničí jste i nadále pojištěni v zemi, kde jste normálně zaměstnán. Znamená to, že budete i nadále platit příspěvky do systému sociálního zabezpečení této země.

Máte nárok na veškeré věcné dávky lékařské péče v zemi, do které jste byli vysláni, bez ohledu na to, jestli jste do této země přesunuli místo svého trvalého pobytu.

Máte nárok na rodinné dávky ze země, kde jste i nadále pojištěni, bez ohledu na to, v které zemi mají trvalý pobyt vaši rodinní příslušníci.

V případě nezaměstnanosti máte nárok na dávky v nezaměstnanosti v zemi, kde jste normálně zaměstnáni. Pokud jste však přesunuli místo trvalého pobytu do země, kam jste vysláni, můžete i zde požádat o dávky v nezaměstnanosti.

Dříve než opustíte zemi, kde jste normálně zaměstnáni, měli byste si vyžádat formuláře E 101 a E 106. Tyto formuláře potřebujete, abyste mohli prokázat, že jste byli vysláni, a také, abyste prokázali své nároky na věcné dávky lékařské péče.

6.4 Důchodce

Jako důchodce (tj. osoba pobírající důchod starobní, invalidní, vdovský nebo vdovecký) budete požívat značné ochrany předpisů Společenství o sociálním zabezpečení.

Upozornění

Toto se týká nejen bývalých migrujících pracovníků, ale všech státních příslušníků členského státu, kteří mají nárok na důchod podle základního státního systému důchodů. Takže i když jste během své profesní kariéry svou zemi nikdy neopustili, můžete nyní využívat předpisů Společenství jako důchodce s trvalým nebo dočasným pobytem v jiné zemi.

Stručně řečeno, máte tato práva:

A) Důchody

Máte nárok na oddělený důchod z každé země, kde jste byli pojištěni alespoň po dobu jednoho roku, pokud vyhovíte podmínkám vnitrostátních právních předpisů (např. důchodový věk, nezbytné podmínky). V případě potřeby se budou pojistná období uskutečněná v různých zemích sčítat.

Důchod se vám bude vyplácet bez ohledu na to, kde v Evropské unii nebo Evropském hospodářském prostoru máte místo trvalého pobytu, a to bez jakéhokoliv omezení, změn nebo odkladů. Toto však neplatí pro některé příplatky k důchodům nebo pro sociální důchody, které se vyplácejí po prověření majetkové situace (viz bod 5.6).

B) Dávky zdravotního pojištění

Máte nárok na veškeré věcné dávky zdravotního pojištění v zemi, kde máte trvalý pobyt, i když jste v této zemi nikdy nebyli pojištěni. Je nicméně nutné, pokud máte místo trvalého pobytu v jedné ze zemí, které vám vyplácejí důchod, abyste měli nárok na dávky zdravotního pojištění podle právních předpisů a podle podmínek této země.

Během dočasného pobytu v jiné zemi máte nárok na veškeré věcné dávky, které se během tohoto pobytu ukáží jako nezbytné.

C) Rodinné dávky

Máte nárok na rodinné dávky pro rodinné příslušníky, bez ohledu na to, kde v Evropské unii nebo v Evropském hospodářském prostoru máte vy nebo vaši rodinní příslušníci trvalý pobyt. Tyto dávky jsou vypláceny institucí v zemi, odkud dostáváte důchod. Máte-li nárok na několik důchodů z několika zemí, může to být tak, že budete dostávat nejvyšší dávky, které se vyplácejí podle právních předpisů jednoho z těchto států (viz také bod 5.9).

6.5 Student

Čím dále větší počet mladých lidí se rozhoduje, že část nebo celá svá studia uskuteční v jiné zemi. Mezi problémy, kterým musí často čelit (kromě problémů jazykových, uznávání diplomů, ubytování atd.), patří i celkem značné problémy spojené s přístupem k lékařské péči a ke zdravotnímu pojištění. Předpisy Společenství o sociálním zabezpečení nabízejí praktická řešení zejména poté, co platnost těchto ustanovení byla – i když jen částečně – rozšířena na tuto kategorii osob:

- studenti, kteří mají trvalý pobyt v určitém státě a jsou pojištěni v zemi původu a kteří pokračují ve studiích, mají nárok na veškeré věcné dávky zdravotního pojištění, které se poskytují podle právních předpisů této země. Potřebují proto formulář E 109, který jim bude vydán na požádání institucí, kde jsou oni nebo jejich rodiče pojištěni;
- studenti, kteří dočasně pobývají ve státě, kde pokračují ve studiích, mají právo na všechny věcné dávky zdravotního pojištění.

6.6 Turista

Každým rokem cestují po celé Evropě miliony turistů na dovolenou do zahraničí. V případě náhlého onemocnění nebo úrazu musí mít přístup k lékařské péči a k dávkám zdravotního pojištění, jejichž potřeba vznikne v zemi, kde se nacházejí.

Vztahují-li se na vás předpisy Společenství o sociálním zabezpečení (viz kapitola 2), máte v zemi, kde pobýváte, nárok na všechny dávky zdravotní péče, které jsou z lékařského hlediska potřebné, a to za stejných podmínek jako občané této země.

Abyste mohli těchto dávek využívat, musíte mít evropský průkaz zdravotního pojištění nebo formulář E 111.

Jestliže jste svůj evropský průkaz zapoměli nebo ztratili, můžete požádat svoji instituci zdravotního pojištění, aby vám rychle faxem nebo elektronickou poštou poslala **prozatímní náhradní potvrzení**. Tento dokument je rovnocenný evropskému průkazu a stejným způsobem umožní přístup ke zdravotnickým službám během dočasného pobytu v jiném členském státě. Tento krok obzvláště doporučujeme v případě, kdy je nutná hospitalizace.

Skutečnost, že nemůžete předložit průkaz, nesmí lékařskou péči nijak ovlivnit. Ale pokud jde o finance, může být úhrada za poskytnuté ošetření a léčení provedena za jiných podmínek, než jsou podmínky zaručené v případě, že jste schopni díky evropskému průkazu nebo díky rovnocenným dokladům prokázat, že máte zdravotní pojištění. Je tedy možné, že vás lékař nebo zdravotnické zařízení požádají, abyste zaplatili plnou cenu nebo abyste uhradili určitou zálohu na náklady, což by nežádali od osoby pojištěné v daném členském státě. V případě nutnosti by vám vaše pojišťovací instituce mohla pomoci tak, že vám pošle faxem nebo elektronicky **prozatímní náhradní potvrzení** nebo **nový vzor formuláře E 111**.

6.7 Osoba neaktivní

Jak již bylo řečeno v kapitole 2, na osoby, které nejsou ani zaměstnané, ani samostatně výdělečně činné, ani nepobírají důchod ze svého předchozího zaměstnání, ani nejsou kryté všeobecným systémem pojištění pracovníků – tedy na takzvané neaktivní osoby, **se doposud** předpisy Společenství o sociálním zabezpečení **nevztahují**.

V některých případech mohou požívat ochrany jako rodinní příslušníci osob zaměstnaných nebo samostatně výdělečně činných nebo důchodců. Ve všech ostatních případech se při svém dočasném nebo trvalém pobytu v zahraničí **nemohou dovolávat** předpisů Společenství.

To však neznamená, že by se jich netýkala vůbec žádná ochrana. V některých případech může určitou ochranu i v zahraničí nabídnout jejich vlastní soukromé pojištění. Neváhejte a obraťte se na vaši pojišťovací instituci, která vám poskytne další informace.

6.8 Státní příslušník třetí země

Rada nedávno rozhodla o rozšíření platnosti nařízení 1408/71 na *státní příslušníky třetích zemí*, kteří mají legální pobyt v některém členském státě EU. Jedná se o nařízení Rady (ES) č. 859/2003 ze dne 14. května 2003, které vstoupilo v platnost dne 1. června 2003. V důsledku toho se státní příslušníci třetích zemí, členové jejich rodin a jejich pozůstalí, mohou dovolávat evropských předpisů o koordinaci systémů sociálního zabezpečení, pokud mají legální pobyt v některém členském státě a v situacích, kdy se jejich situace neomezuje jen na jeden členský stát (např. pracovník, který pracuje v Belgii a jeho děti studují ve Francii, může požádat o rodinné dávky, přestože jeho děti v Belgii nebydlí). Pokud jde o rodinné dávky, platí pro Rakousko a Německo speciální předpisy.

---

7. Fungování předpisů Společenství v praxi

V kapitolách 1 až 6 byl popsán účel, zásady a obsah předpisů Společenství o sociálním zabezpečení. Tato kapitola vám poskytne některé všeobecné informace o tom, jak ustanovení Společenství fungují v praxi, abyste svá práva podle těchto předpisů dokázali uplatňovat.

7.1 Předpisy Společenství mají přednost, neobávejte se tedy rozporů mezi vnitrostátními právními předpisy a nařízeními

Předpisy Společenství o sociálním zabezpečení patří mezi nejlépe uznávané předpisy v rámci Evropské unie. Jako „nařízení“ mají sílu zákona a jsou přímo použitelné ve všech členských státech. Jinými slovy tyto předpisy jsou závazné pro všechny a musí je respektovat vnitrostátní úřady a administrativy, instituce sociálního zabezpečení a soudy. V případech, kdy ustanovení vnitrostátních zákonů jsou v rozporu s předpisy Společenství, mají předpisy Společenství přednost.

Příklad

Podle textu zákonů některých členských států je doposud nárok na některé dávky podmíněn státním občanstvím dotyčného státu; tato podmínka se ruší „přímým účinkem“ předpisů Společenství o sociálním zabezpečení pro všechny osoby, na něž se tato ustanovení vztahují.

I přesto však někdy nastávají problémy, protože vnitrostátní instituce vykládají nařízení Společenství restriktivně nebo je nesprávně uplatňují nebo jsou toho názoru, že poskytování určitého plnění se na ně nevztahuje. V takovém případě nemějte obavy: máte právo dovolávat se přímo příslušných předpisů Společenství před všemi příslušnými úřady a soudy, jestliže se tato ustanovení vztahují na váš případ.

7.2 Formuláře a formality

Je běžný názor, že formuláře a oficiální formality jsou obtížné a nepříjemné. Jsou však při jednání s cizími institucemi sociálního zabezpečení nezbytné a mohou vám pomoci v úspěšném získání vašich nároků v rozumné době.

Na vnitrostátní úrovni, ve své vlastní zemi, byste také museli vyplňovat formuláře a respektovat určité postupy, pokud byste žádali o dávky sociálního zabezpečení. Když jsou do případu zapojeny zahraniční instituce, jsou tyto formality obzvláště důležité: zahraniční instituce musí například vědět, ve které zemi jste pojištěni, zda vyhovujete podmínkám pro získání nároků podle právních předpisů této země a která instituce bude zpětně proplácet dávky, které vám nebo vašim rodinným příslušníkům poskytnou.

Vyžadovalo by mnoho času a bylo by velmi komplikované, kdyby zahraniční instituce v každém jednotlivém případě musela:

- zjišťovat jméno a adresu příslušné instituce v jiné zemi,
- sepsat žádost o informace,
- poslat ji příslušné instituci,
- čekat na odpověď, než by mohla jakkoliv rozhodnout.

Těmto zdoluhavým a těžkopádným postupům je možno se vyhnout díky použitím speciálních formulářů, jejichž cílem je zajistit rychlou a účinnou mezinárodní komunikaci mezi institucemi sociálního zabezpečení, na které se vztahují předpisy Společenství. Tyto formuláře obsahují veškeré informace, které jsou třeba pro určení vašich dávek a pro prokázání vašeho nároku. Dříve než odjedete ze své země, měli byste vždy požádat příslušné instituce, aby vám daly příslušné formuláře. Když přijedete do druhé země, budou instituce místa vašeho trvalého nebo dočasného pobytu, kterým formuláře předložíte, schopny vyřídit váš případ bez prodloužení.

Toto jsou nejdůležitější formuláře:

- série E 100 pro vyslané pracovníky a pro nárok na dávky zdravotního pojištění a dávky v mateřství;
- série E 200 pro výpočet a výplatu důchodů;

- série E 300 pro nárok na dávky v nezaměstnanosti;
- série E 400 pro nárok na rodinné dávky.

Tyto různé formuláře jsou nejen nezbytné k zajištění spolupráce mezi příslušnými institucemi sociálního zabezpečení, ale navíc vám na zadní straně často poskytují užitečné informace (např. jména a adresy institucí v jiném členském státě). Pokud si zapomenete vyžádat příslušné formuláře, než odjedete ze své země, budete samozřejmě stejně moci žádat o dávky: instituce v jiném členském státě si obstará potřebné formuláře přímo od příslušné instituce vaší země. Nicméně si uvědomte, že to může způsobit značné zpoždění při rozhodování o vašem případě.

Pracovníci, kterých se týkají systémy sociálního zabezpečení několika členských států (např. vyslaní pracovníci, přeshraniční pracovníci, sezónní pracovníci), nebudou někdy schopni předložit svoji žádost do stanoveného termínu některému úřadu, instituci nebo soudu určitého členského státu. To by mohlo vést k částečné nebo úplné ztrátě nároku na dávky podle vnitrostátních zákonů tohoto státu. Aby k těmto nežádoucím důsledkům nedošlo, zajišťují předpisy Společenství o sociálním zabezpečení, že vaše žádost bude přijata, pokud ji předložíte ve stejné lhůtě odpovídajícímu úřadu, instituci nebo soudu jiného členského státu (kde máte například dočasný nebo trvalý pobyt). Vaše žádost pak bude bez prodlení předána příslušnému státu.

Pracovníci, kteří byli zaměstnaní nebo samostatně výdělečně činní v několika členských státech, mají problém s určením vnitrostátní instituce, které by měli předložit žádost o přiznání invalidního nebo starobního důchodu. V zásadě ji mohou předložit instituci členského státu, kde mají trvalý pobyt, i když v tomto státě nikdy nebyli pojištěni. Instituce státu trvalého pobytu předá žádost příslušné instituci a datum, kdy byla žádost původně předložena, bude považováno za datum předložení příslušné instituci. Toto řešení je v zájmu dotčené osoby, protože zpravidla je snazší a jednodušší předložit žádost ve státě trvalého pobytu. Žádost o dávky v případě invalidity je možno také předložit ve státě, kde invalidita nastala a žádost o starobní důchod je možné také předložit instituci toho státu, kde byla dotčená osoba naposledy pojištěna, jestliže nebyla pojištěna ve státě trvalého pobytu.

Účelem výše uvedených formulářů a postupů je usnadnit vztahy s institucemi sociálního zabezpečení několika členských států a mezi těmito institucemi navzájem. Mohou být užitečné pro to, abyste dostali dávky v rozumné lhůtě a mohou vám pomoci při dodržování lhůt pro předkládání žádostí. Nicméně

připomínáme, že tyto lhůty a jiné formality, které se musí dodržovat při žádostech o dávky, závisí na ustanoveních vnitrostátních právních předpisů, a proto se budou lišit podle toho, o jakou zemi se jedná. Proto raději vždy včas požádejte příslušnou instituci o podrobné informace o tom, co musíte pro získání dávek udělat.

7.3 Cizí země, cizí jazyky: to nemusí být problém!

Kdykoliv pracujete, máte trvalý pobyt nebo krátkodobě pobýváte v cizí zemi, mohou být cizí jazyky problémem, zejména když se to týká obtížných termínů z oblasti sociálního zabezpečení. Neznalost cizích jazyků může snadno vést k nedorozumění a může být překážkou při žádosti o dávky, při dodržování termínů a při podávání odvolání.

Z těchto důvodů mají předpisy Společenství o sociálním zabezpečení výslovná ustanovení, která vám mohou pomoci při překonávání jazykových problémů při vašem jednání se zahraničními institucemi.

Různé formuláře, které dostanete při příjezdu do jiného státu (viz bod 7.2), by měly být k dispozici ve všech úředních jazycích Evropské unie a Evropského hospodářského prostoru, tedy:

anglicky	litevsky	portugalsky
česky	lotyšsky	řecky
dánsky	maďarsky	slovensky
estonsky	maltsky	slovinsky
finsky	německy	španělsky
francouzsky	nizozemsky	švédsky
islandsky	norsky	
italsky	polsky	

Vždy když předložíte nějaký formulář cizí instituci, může jej tato instituce porovnat se vzorem ve svém vlastním jazyce, takže s porozuměním obsahu formuláře nejsou žádné problémy. Neobávejte se proto předkládat své formuláře zahraničním institucím, budou vědět, co s nimi mají dělat!

Žádosti a doklady, které předkládáte institucím nebo soudům jiného členského státu, nesmí být odmítnuty z toho důvodu, že nejsou sepsány v úředním jazyce tohoto státu. Jinými slovy, můžete předkládat své žádosti, dopisy a potvrzení ve svém mateřském jazyce (pokud je tento jazyk jedním z úředních jazyků

uvedených výše), kdykoliv to považujete za nutné nebo vhodné. Může to samozřejmě oddálit rozhodnutí o vaší konkrétní žádosti, ale v mnoha případech vám to pomůže, abyste se vyjádřili jasně a abyste se vyhnuli nedorozuměním. Ve Společenství byl zaveden určitý mechanismus za účelem pomoci vnitrostátním institucím při urychlení překladu dokumentů, které jsou předkládány v cizím jazyce.

U zvláště důležitých rozhodnutí ohledně žádostí o důchody máte nárok na stručné shrnutí ve svém vlastním jazyce ke všem rozhodnutím, která dělají cizí instituce. K tomuto shrnutí bude připojeno plné znění těchto rozhodnutí.

Můžeme konstatovat, že jazykové problémy jako takové nejsou v žádném případě nepřekonatelným problémem, když uplatňujete své nároky v oblasti sociálního zabezpečení na území Evropské unie nebo Evropského hospodářského prostoru. Nicméně pokud se naučíte nějakému cizímu jazyku, bude to pro vás vždy výhodou a osobním obohacením.

7.4 Instituce sociálního zabezpečení členských států: jeden z vašich kontaktních bodů při problémech

Jestliže jste konfrontováni s cizími zákony a předpisy o sociálním zabezpečení, s obtížnými formuláři a neznámými termíny, neváhejte a obraťte se na příslušnou instituci v místě, kde pracujete, máte trvalý nebo dočasný pobyt, aby vám pomohla a poskytla doplňující informace. Je pravidlem, že tyto instituce jsou připraveny pomoci i v obtížných případech.

Někdy může být vhodné konzultovat styčný orgán, který se specializuje na vyřizování přeshraničních záležitostí sociálního zabezpečení.

Adresy dotyčných institucí jsou na zadní straně příslušných formulářů, které jsou popsány v bodě 7.2.

Máte-li jakékoliv pochybnosti, zda vám vnitrostátní instituce dala správnou odpověď nebo zda vám poskytla správné informace a zda jsou tyto informace v souladu s předpisy Společenství o sociálním zabezpečení, měli byste nejprve kontaktovat dotyčnou instituci, aby mohla znovu posoudit svoje stanovisko. Týká se to rovněž oficiálních rozhodnutí o nároku na dávky, nezapomeňte však na lhůty pro oficiální odvolání.

7.5 Máte plné právo dát svoji věc k soudu

Může existovat mnoho důvodů pro to, abyste dali nějaký případ k soudu:

- neznalost příslušných ustanovení vnitrostátních zákonů nebo zákonů Evropského společenství a příslušných soudních rozhodnutí jak vnitrostátních soudů, tak i Soudního dvora Evropských společenství ze strany místních institucí. I pro odborníky je prakticky nemožné znát veškeré podrobnosti těchto zákonů a vždy je správně uplatňovat;
- příliš úzký nebo příliš široký výklad stávajících ustanovení ze strany dotyčné instituce: tato ustanovení nejsou vždy dostatečně jasná, a přesto je v mnoha případech musí interpretovat osoba, která je pověřena jejich prováděním;
- mezery v textech zákonů a nepředvídané situace, které mohou vyžadovat soudní rozhodnutí.

Máte právo využívat metod odvolání podle ustanovení vnitrostátních právních předpisů v těchto a podobných situacích, jestliže si myslíte, že určité rozhodnutí je zcela nebo částečně nesprávné.

Pozor!

Když obdržíte rozhodnutí, odpověď na žádost o dodatečné informace nebo jen korespondenci od instituce sociálního zabezpečení z kteréhokoliv členského státu, jež se týká žádosti, kterou jste předložili, uschovejte si vždy obálku! Proč?

Příklad

Podali jste žádost o důchod; příslušná instituce vám zašle rozhodnutí o zamítnutí a na něm je uvedeno datum například 1. února. Ale z neznámých důvodů dostanete toto rozhodnutí až 1. září. Rozhodnutí by se mělo zpochybnit, ale odvolání bylo třeba podat ve lhůtě tří měsíců ode dne přijetí.

Jestliže obálku zahodíte, pak bude rozhodným datem 1. únor, ale jestliže obálku uschováte, máte ještě čas do 30. listopadu, abyste se dovolávali svých práv!

Může se také stát, že vyplácení vašeho důchodu bylo přerušeno bez zjevného důvodu. Nespokojte se s vysvětlením po telefonu, i když ho podává příslušná instituce! Vyžadujte vždy písemné rozhodnutí! Jen na základě písemného rozhodnutí totiž můžete dát věc k soudu!

Soudní postupy se v jednotlivých členských státech liší. Obecně je podmínkou pro to, abyste mohli určitý případ dát k soudu, nutnost vyčerpat všechny možnosti odvolání před institucemi sociálního zabezpečení. Pokud nebudete respektovat toto pravidlo, můžete ztratit právo na odvolání k soudu. Totéž platí, budete-li příliš dlouho čekat s odvoláním po konečném rozhodnutí příslušné instituce.

Vzhledem k tomu, o jak složité záležitosti jde, a protože obrátit se na advokáta, aby hájil vaše zájmy v soudním sporu, může být velice drahé, ať už je vaše odvolání přijato nebo odmítnuto, doporučujeme, abyste nejprve, pokud je to možné, kontaktovali právní poradce specializované v této oblasti (často jsou zaměstnání odbory nebo organizacemi migrujících pracovníků), kteří vám mohou přesně říci, co musíte dělat a jaká je naděje, že svůj případ vyhraje.

7.6 Soudní dvůr Evropských společenství: záruka práv evropských občanů

Od doby, kdy byla přijata ustanovení o sociálním zabezpečení, vynesl Soudní dvůr Evropských společenství více než 500 rozhodnutí o jejich výkladu a většinou ve prospěch migrujících pracovníků a jejich rodinných příslušníků. Toto číslo jasně dokazuje, jak je Soudní dvůr pro ochranu evropských občanů důležitý. Jeho role je zásadní tam, kde vzniknou pochybnosti o působnosti a rozsahu předpisů Společenství, o jejich použití na jednotlivé případy a při jejich interpretaci ve srovnání s vnitrostátními právními předpisy.

Není tedy přehnané, když řekneme, že bez rozhodnutí Evropského soudního dvora by byla ochrana, kterou nabízejí předpisy Společenství, méně účinná, méně ucelená a méně uspokojivá. Soudní dvůr je právní zárukou pro evropské občany, kteří uplatňují své právo na pohyb a pobyt v rámci evropského území.

Vzhledem k důležité roli Soudního dvora byste měli vědět, jak přesně postupovat, aby se tento soud ujal rozhodování o vašem případě:

- Soudní dvůr Evropských společenství nerozhoduje přímo v individuálních případech v oblasti sociálního zabezpečení. Jeho rozhodnutí se omezují na výklad příslušných předpisů Společenství ve světle konkrétního případu. Tento výklad je však závazný pro všechny zúčastněné strany (vnitrostátní soudy, instituce sociálního zabezpečení, jednotlivce), a je proto zásadní pro konečné rozhodnutí ve vašem případě;

- z toho plyne, že nemáte možnost dát váš případ přímo k Soudnímu dvoru Evropských společenství. Nejprve musíte dát svůj případ k vnitrostátnímu soudu, ale není nutné vyčerpat všechny zákonné postupy a odvolání, které upravují vnitrostátní právní předpisy;
- pokud vyvstanou pochybnosti a pokud rozhodnutí ve vašem případě závisí na výkladu, může se vnitrostátní soud, který ve vašem případě rozhoduje, dotázat Evropského soudního dvora, jaký má být výklad konkrétního ustanovení předpisů o sociálním zabezpečení. Jedná se o „předběžnou otázku“. Každý dotčený vnitrostátní soud včetně soudů prvního stupně může o takové rozhodnutí požádat. V případě, že již není možné podat další odvolání proti rozhodnutí vnitrostátního soudu, je nutné, aby dotčený soud předběžnou otázku položil. Proto můžete vždy požádat, aby soudce ve vašem případě konzultoval Soudní dvůr Evropských společenství;
- existuje rovněž možnost, aby se na Soudní dvůr obrátila Evropská komise, je-li toho názoru, že ustanovení vnitrostátních zákonů a předpisů jsou neslučitelná s evropskými předpisy (takzvaná žaloba pro nesplnění povinnosti vyplývající ze Smlouvy o EU). Toto řízení může být zahájeno, aniž by bylo nutné splnit požadavek vyčerpání všech vnitrostátních opravných prostředků a nemusí ani existovat jeden konkrétní individuální případ. Tento postup je však velice zdlouhavý a obtížný a mezi 400 rozhodnutími Soudního dvora je jen několik takových, která jsou výsledkem žalob pro nesplnění povinností vyplývajících ze Smlouvy, zatímco více než 90 % jich bylo vyneseno na základě předběžných otázek, které položily vnitrostátní soudy.

Ve většině případů nebude ani třeba předložit určitý případ Soudnímu dvoru Evropských společenství, protože existující rozhodnutí jsou dostatečně jasná pro to, aby ve vašem případě mohlo být rozhodnuto. Je tedy důležité, aby advokáti, právní poradci a vnitrostátní soudy tato rozhodnutí dokonale znali.

---

8. Další dotazy?

Cílem jednotlivých kapitol tohoto průvodce je poskytnout obecnou představu o tom, jak jsou občané Evropy, kteří uplatňují své právo na svobodu pohybu, chráněni předpisy Společenství o sociálním zabezpečení. Tyto informace vám mohou pomoci si stanovit, zda se na váš případ vztahují předpisy Společenství a jaká by podle těchto předpisů mohla být vaše práva a povinnosti.

Jak již bylo řečeno na začátku tohoto průvodce, není nicméně možné vysvětlit všechny předpisy Společenství do podrobností a dát jasné stanovisko v konkrétních případech. Po přečtení tohoto průvodce ještě můžete mít určité pochybnosti a otázky. V takovém případě vám velice doporučujeme, abyste kontaktovali příslušné instituce a úřady na místní, regionální či vnitrostátní úrovni a abyste tak získali další informace.

Budete-li přesto ještě nespokojeni s výsledky vašich postupů, neváhejte a obraťte se se svým případem na Evropskou komisi. V rámci možností odpovíme na vaše dotazy, budeme kontaktovat příslušné instituce a pokusíme se vám při uplatňování vašich práv pomoci. Vzhledem k tomu, že každoročně dostáváme značné množství individuálních případů, chceme vás již teď požádat o trpělivost.

Naše adresa je:

Evropská komise
Generální ředitelství pro zaměstnanost a sociální věci
Sociální zabezpečení a sociální začleňování
Volný pohyb pracovníků
a koordinace systémů sociálního zabezpečení
Rue de la Loi 200
B-1049 Bruxelles

Evropská komise

**Předpisy Společenství v oblasti sociálního zabezpečení
Jaká máte práva, jestliže se pohybujete v rámci Evropské unie**

Lucemburk: Úřad pro úřední tisky Evropských společenství

2005 – 52 stran – 14,8 x 21 cm

ISBN 92-79-00000-4

PRODEJ A PŘEDPLATNÉ

Placené publikace, které vydává Úřad pro úřední tisky, je možné zakoupit v našich prodejních místech po celém světě.

Jaký je postup pro získání té či oné publikace?

Jakmile si opatříte seznam prodejních míst, vyberte si vhodnou prodejnu a objednejte si požadovanou publikaci.

Jak si opatříte seznam prodejních míst?

- buď na internetové stránce Úřadu pro úřední tisky <http://publications.eu.int/>
- nebo o něj můžete požádat faxem na čísle (352) 2929-42758 a obdržíte ho v tištěné podobě.

